

ΕΛΛΗ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

Ο Πράσινος Πύργος

ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΥΚΝΟΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΤΟ ΓΑΛΑΖΙΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΤΟΥ ΣΤΑΘΗ

ΠΕΜΠΤΗ 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ο Πράσινος Πύργος είναι το μοναδικό σπίτι στη γειτονιά που πατάει στη γη· όλα τ' άλλα είναι σκαρφαλωμένα σε πολυκατοικίες. Απ' το μπαλκόνι του διαμερισμάτος μας βλέπω τα κεραμίδια του Πράσινου Πύργου και λίγο απ' την μπροστινή βεράντα του· το υπόλοιπο είναι χωμένο στην πρασινάδα. Μόλις σχολάσω, βγαίνω στο μπαλκόνι. Ο μπαρμπα-Θωμάς είναι κιόλας ξαπλωμένος στην αναπαυτική του πολυθρόνα στη βεράντα. Μου κουνάει το χέρι, κι εγώ το ίδιο. Αυτό είναι το σύνθημά μας πως τ' απογευματάκι θα τα πούμε.

Μετά τον υπνάκο του ο μπαρμπα-Θωμάς έχει κέφια κι όσο ποτίζουμε, μου λέει ιστορίες. Το κεφάλι του είναι γεμάτο ιστορίες κι αν τις έγραφε, θα γέμιζε ένα ολόκληρο βιβλίο – ίσως και δυο. Το περιβόλι του είναι το πιο μεγάλο του κόσμου κι έχει όλων των λογιών τα δέντρα – μηλιές, ροδακινιές, μανταρινιές, συκιές, αμυγδαλιές, μουσμουλιές, κορομηλιές, ροδιές και μια καρυδιά. Δίπλα στη βρύση, εκτός απ' την καρυδιά, έχει και μια μπανανιά κι ένα θεό-

ρατο αβοκάντο. Όταν τελειώνουμε τις δουλειές, κόβουμε φρούτα απ' τα δέντρα και καθόμαστε για κολατσιό στη βεράντα ή, αν κάνει κρύο, στην κουζίνα.

Ο Πράσινος Πύργος έχει ίσα με είκοσι δωμάτια, τα πιο πολλά κλειστά γιατί ο μπαρμπα-Θωμάς μένει ολομόναχος. Τα παράθυρα κι οι πόρτες είναι όλα πράσινα, ίσως γι' αυτό τον λένε «ο Πράσινος Πύργος» — ίσως κι απ' τον κισσό που τον αγκαλιάζει όλον. Ο μπαρμπα-Θωμάς λέει πως ο Πράσινος Πύργος ήτανε το πρώτο σπίτι που χτίστηκε εδώ πέρα, γιατί ήταν όλο περιβόλια, κι ο κόσμος έλεγε πού πήγανε και χαραμίσανε ένα τόσο ωραίο σπίτι στην ερημιά, γιατί τότε ήτανε ερημιά εδώ γύρω· η πόλη μας ήταν ακόμη ένα μικρό χωριό με δυο δρόμους. Σιγά σιγά, λέει, κόβανε τα δέντρα και στη θέση τους κτίζανε σπίτια, κι αργότερα γκρεμίζανε τα σπίτια και στη θέση τους κτίζανε πολυκατοικίες.

— Εγώ που με βλέπεις, Στάθη, μου λέει ο μπαρμπα-Θωμάς, έχω δει να κτίζονται και να γκρεμίζονται πάνω από εκατό σπίτια. Άσε πόσα δέντρα έχω δει να ξεριζώνονται.

Ο Άρης, ο σκύλος του μπαρμπα-Θωμά, κουνάει την ουρά του και μ' αφήνει να βάζω ολόκληρο το χέρι μου μέσα στο στόμα του χωρίς να το δαγκώσει, γιατί εγώ είμαι φίλος του μπαρμπα-Θωμά κι όποιος είναι φίλος του μπαρμπα-Θωμά είναι και φίλος του Άρη και μπορεί να μπαινοβγαίνει στον Πράσινο Πύργο όποτε του γουστάρει. Όπως εγώ.

Χθες έφαγα το πρώτο μανταρίνι, πράσινο και ξινούτσικο, αλλά εγώ το 'φαγα χωρίς γκριμάτσα φέρνοντας την πρώτη φέτα με το δεξί χέρι γύρω απ' το σβέρο μου στο στόμα και είπα «καλό χρόνο». Ο μπαρμπα-Θωμάς λέει πως αυτό είναι πολύ σημαντικό για να 'χουμε καλή παραγωγή. Την ώρα που έφευγα ο μπαρμπα-Θωμάς μού χάρισε

ένα τετράδιο με γαλάζιο εξώφυλλο κι ένα στιλό και είπε:

—Στάθη, θέλω από σένα μια χάρη. Θέλω να γράφεις κάθε βράδυ αυτά που γίνονται στον Πράσινο Πύργο, κάτι σαν ημερολόγιο. Αν ήξερα γράμματα, θα το 'γραφα εγώ, κι ας τρέμει το χέρι μου. Δεν ξέρω όμως κι έτσι, θα γράφεις εσύ. Κι αν κάτι μου συμβεί, θα δώσεις αυτό το τετράδιο να το διαβάσει ένας καλός άνθρωπος γραμματιζόμενος.

Αυτά μου είπε ο μπαρμπα-Θωμάς και τρόμαξα, γιατί είναι φίλος μου και δε θέλω να του συμβεί κάτι κακό. Για να μην του χαλάσω χατίρι όμως, άρχισα να γράφω σήμερα κιόλας, μια και σχολάσαμε νωρίς, γιατί είναι η γιορτή της Σημαίας. Αύριο δεν έχουμε σχολείο. Είναι η Εθνική μας Εορτή. Ούτε μεθαύριο που είναι Σάββατο, ούτε την άλλη μέρα που είναι Κυριακή. Η μητέρα λέει θα πάμε εκδρομή στη θεία Ουρανία. Χαίρομαι που θα πάμε στη θεία Ουρανία, γιατί έχει το σπίτι της πλάι στη θάλασσα και κάποτε πιάνω και ψάρια· αλλά λυπάμαι κιόλας, γιατί για τρεις μέρες ο μπαρμπα-Θωμάς θα μείνει ολομόναχος. Εκτός από μένα και τον Άρη, δεν έχει άλλους φίλους — κι είναι και πολύ γέρος. Ο παππούς μου λέει πως είναι πάνω από εκατό χρονών, γιατί τον θυμάται, λέει, που εκείνος (ο παππούς μου) ήταν παιδάκι κι ο μπαρμπα-Θωμάς ήταν σχεδόν γέρος (όχι τόσο πολύ όπως τώρα). Ας είναι και εκατό χρονών. Εμένα, πάντως, είναι φίλος μου και, επιπλέον, φτιάχνει και κάτι καραβάκια από ξύλο πολύ ωραία κι εμένα μου χάρισε δύο κι έχουν κατάρτια και καμπίνες. Τα βάρφτισα το ένα Πειρατής και το άλλο Μέγας Αλέξανδρος. Τώρα νυστάζω και θα πλαγιάσω. Καληνύχτα.

ΔΕΥΤΕΡΑ 31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ο Άρης εξαφανίστηκε! Και πού δεν ψάξαμε όλη μέρα χθες. Στο σπίτι, στο περιβόλι, στους γύρω δρόμους... τίποτα! Ο μπαρμπα-Θωμάς δεν έβαλε μπουνκιά στο στόμα του απ' τη στενοχώρια του. Δε μου κάνει κέφι να γράφω, αλλά ο μπαρμπα-Θωμάς λέει πως ίσα ίσα τώρα είναι που πρέπει να τα γράφω όλα και πρέπει να γράψω για τον Άρη που χάθηκε.

ΤΡΙΤΗ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Χθες ξέχασα να γράψω πως στη θεία Ουρανία έκανα και μπάνιο στη θάλασσα, μόλο που η μαμά έλεγε πως θα κρυώσω, αλλά, μόλις βγήκα, σκουπίστηκα γρήγορα γρήγορα και δεν κρύωσα. Ο Λάκης δεν το πίστευε ότι έκανα μπάνιο, γιατί εκείνος τα σταμάτησε απ' το Σεπτέμβριο. Ο Άρης δεν έχει βροθεί ακόμη. Ο μπαρμπα-Θωμάς πήγε στην αστυνομία και το κατάγγειλε και λέει πως το σκυλί του το κλέψανε ή το θανάτωσαν για να μην έχει κάποιον να τον φυλάει· κι εγώ φοβήθηκα πολύ, γιατί ο μπαρμπα-Θωμάς είναι πολύ γέρος και δεν έχει δύναμη να φωνάξει, αν κάποιος του κάνει κακό. Γιατί όμως να θέλει κάποιος να βλάψει έναν τόσο καλό γεράκο;

ΠΕΜΠΤΗ 3 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Χθες όλη μέρα έβρεχε. Ήταν τα πρωτοβρόχια, λέει η μητέρα μου, και οι δρόμοι πλύθηκαν κι ο αέρας μύριζε βρεγμένο χώμα και στην αυλή του σχολείου σχηματίστηκαν κάτι μικρές λιμνούλες με νερό κι έριξα μέσα τα δυο καραβάκια που μου χάρισε ο μπαρμπα-Θωμάς, και οι φίλοι μου ζήλησαν. Κι όταν σταμάτησε η βροχή, πήγα στο σπίτι του

μπαρμπα-Θωμά. Καθότανε στη βεράντα και χάζευε τα βρεγμένα δέντρα και μετά μου είπε:

—Για δεσ, Στάθη, τις σταγόνες που κρέμονται από τα φύλλα. Δε μοιάζουν με διαμάντια; Αυτά είναι τα πραγματικά διαμάντια κι όχι εκείνα που φοράνε κάτι φαντασμένες κυρίες στα δάχτυλα. Για δεσ τα δέντρα πώς χαίρονται, τι γελάκια που κάνουνε τώρα που ήπιανε μπόλικο νεράκι. Με τι λαχτάρα το περίμεναν όλο το καλοκαίρι και τώρα θα το ρουφήξουνε με τις ρίζες τους, όπως ρουφάς εσύ με το καλαμάκι την πορτοκαλάδα. Το κάθε δέντρο έχει μέσα του ένα μικρό εργοστάσιο κι εκεί αποθηκεύει το νερό και το μετατρέπει σε χυμό. Κι αυτό το χυμό θα τον βάλουνε μέσα στα φρούτα τους για να φάτε εσείς τα παιδιά... Εγώ δε θα είμαι εδώ... Ακούς, παιδί μου, τα γελάκια που κάνουν τα δέντρα; Τ' ακούς, δεν είναι;

Τα μάτια του βουρκώσανε καθώς τα 'λεγε αυτά. Εγώ του πήρα τα χέρια και τα 'σφιξα, κι ήταν παγωμένα.

—Και βέβαια θα 'σαι εδώ και θα φας τα φρούτα σου, μπαρμπα-Θωμά, του είπα. Δικά σου δεν είναι; Εσύ τα φροντίζεις τα δέντρα, κανέναν άλλος.

Ενώ τα 'λεγα αυτά, ένιωσα ένα ρίγος στην πλάτη μου κι ο μπαρμπα-Θωμάς μ' αγκάλιασε και με πήγε στη βεράντα και μου 'φερε σε μια κούπα παστά σύκα και καρύδια και ζεστό τσάι δινόσμο και κάθισε απέναντί μου.

—Φάε, μου λέει, οι ξηροί καρποί θα σε ζεστάνουνε.

Και καθότανε και με κοιτούσε που έτρωγα κι ύστερα με παρακάλεσε να του διαβάσω ό,τι είχα γράψει μέχρι τώρα στο γαλάζιο τετράδιο, κι εγώ του τα διάβασα όλα μέχρις εκεί που λέει «Γιατί όμως να θέλει κάποιος να βλάψει έναν τόσο καλό γεράκο;».

Ίσως να μην έπρεπε να το γράψω αυτό, γιατί μπορεί και να μην του άρεσε που τον έλεγα γεράκο και που ο παππούς μου λέει πως είναι εκατό χρονών. Ο μπαρμπα-Θωμάς όμως δε θύμωσε. Ίσα ίσα που, μόλις τέλειωσα, εί-
πε:

— Μπράβο, Στάθη, γράφεις σαν αληθινός καθηγητής, κι ύστερα έφερε την καρέκλα του πολύ κοντά μου και ψιθύρισε: Στάθη, όπως ξέρεις, εγώ δεν έχω παιδιά, ούτε εγγόνια. Έχω μονάχα κάτι μακρινούς συγγενείς. Κι αν ξαφνικά πεθάνω, αυτοί οι μακρινοί συγγενείς θα γκρεμίσουν το σπίτι μου και θα ξεριζώσουν τα δέντρα μου και στη θέση τους θα φτιάξουν απ' αυτές τις αναθεματισμένες τις πολυκατοικίες. Αυτό δεν πρέπει να γίνει, Στάθη. Θα με βοηθήσεις εσύ να μη γίνει αυτό;

Εγώ είπα:

— Μπαρμπα-Θωμά, εγώ δεν είμαι παρά ένα παιδί. Πώς να σε βοηθήσω; Αλλά, όταν τον είδα έτσι λυπημένο, του είπα: Ναι, ναι, θα σε βοηθήσω. Τι θέλεις να κάνω;

Τότε εκείνος φώναξε την κυρία Ελένη την καθαρίστρια και τον κυρ Γιάννη τον κηπουρό, γιατί εκείνη τη μέρα ήτανε κι οι δυο τους εκεί, και τους έβαλε κι αυτούς να καθίσουν και η κυρία Ελένη του 'λεγε να τελειώνει γρήγορα, γιατί θα της καεί η πίτα που έψηνε κι ο μπαρμπα-Θωμάς γύρισε σε μένα και είπε:

— Στάθη, γύρνα σε μια καθαρή σελίδα και γράφε αυτά που θα σου λέω. Εσύ, Γιάννη, κι εσύ, Ελένη, ν' ακούτε.

Εμένα μου φαίνονταν λιγάκι αστεία όλ' αυτά, αλλά ο μπαρμπα-Θωμάς άρχισε πολύ επίσημα να μου υπαγορεύει, κι εγώ έγγραφα:

«Εγώ, ο Θωμάς Χατζηπαναγής, ετών ενενήντα τριών,

έχω σώας τας φρένας μου και το δηλώνω για άλλη μια φορά σήμερα, 2 Νοεμβρίου 1983.

1) Επιθυμώ την προηγούμενή μου διαθήκη με την οποία έλεγα ότι επιθυμώ μετά το θάνατό μου μοναδική κληρονόμος μου να είναι η δεσποινίς Μόνικα Ολιβιέ, κάτοικος Παρισιού, στην οικογένεια της οποίας ανήκε κάποτε ο Πράσινος Πύργος και το περιβόλι προτού τα αγοράσω εγώ.

2) Παράκλησή μου προς τη δεσποινίδα Μόνικα Ολιβιέ, αν και εκείνη το επιθυμεί, είναι να μην γκρεμιστεί το σπίτι, ούτε να ξεριζωθούν τα δέντρα του περιβολιού.

3) Παράκλησή μου προς τη δεσποινίδα Μόνικα Ολιβιέ, αν και εκείνη το επιθυμεί, είναι ο Πράσινος Πύργος να γίνει βιβλιοθήκη για τα παιδιά. Στην τράπεζα έχω μερικά χρήματα. Θέλω μ' αυτά ν' αγοραστούν ωραία βιβλία, απ' αυτά που αρέσουν στα παιδιά. Κι αν είναι κι άλλοι άνθρωποι που θέλουν να χαρίσουν βιβλία στη βιβλιοθήκη, ευχαρίστως.

4) Παράκλησή μου προς τη δεσποινίδα Ολιβιέ, αν και εκείνη το επιθυμεί, είναι το περιβόλι μου να μη χαλάσει και τα δέντρα μου να μην ξεριζωθούν αλλά να γίνει πάρκο για να παίζουν τα παιδιά. Από τα φρούτα που θα πωλούνται να πληρώνεται ο κηπουρός και οι μαστόροι που θα συντηρούν το σπίτι. Επιθυμώ να έχουν τα παιδιά αυτό το περιβόλι για να θυμούνται πώς είναι η πραγματική ζωή, το χώμα, τα δέντρα και το χορτάρι, να βλέπουν τον ουρανό και τον ήλιο, ν' ακούνε τα πουλιά, τις μέλισσες και τα τζιτζίκια.

5) Παράκλησή μου είναι να ονομάσουν το περιβόλι «Ο Πράσινος Πύργος των Παιδιών».

Όσο για τους συγγενείς μου, αρκετά είναι αυτά που έχουν, ας μη θέλουν κι άλλα.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

Κάτω από τη λέξη ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ μού είπε κι έγγραψα τη σημερινή ημερομηνία. Κάτω από τη λέξη ΥΠΟΓΡΑΦΗ ο μπαρμπα-Θωμάς έγγραψε τ' όνομά του: Θωμάς Χατζηπαναγής.

Το όνομά του το έγγραψε με μεγάλη δυσκολία κι ένας που δεν ξέρει μπορεί να πάρει το Θωμάς για ψωμάς, αλλά εμείς όλοι ξέρουμε. Κάτω από τη λέξη ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ μού είπε και έγγραψα ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΤΕΣ ΜΑΡΤΥΡΕΣ και τα ονόματα της κυρίας Ελένης και του κυρ Γιάννη και τους έβαλε να υπογράψουν: Ελένη Μαστροαντώνη, Γιάννης Κοντογιάννης.

Μετά ο μπαρμπα-Θωμάς έστειλε τον κυρ Γιάννη και την κυρία Ελένη στις δουλειές τους και γύρισε σε μένα:

— Έχεις ακούσει για το βιβλίο «Η καλύβα του μπαρμπα-Θωμά»;

Εγώ είπα όχι, και τότε ο μπαρμπα-Θωμάς πήγε μέσα κι έφερε ένα βιβλίο πολύ παλιό — τα φύλλα του κρέμονταν. Ήταν «Η καλύβα του μπαρμπα-Θωμά».

— Σ' το χαρίζω, μου κάνει. Θα μου υποσχεθείς όμως δυο πράγματα: πρώτον, πως θα το φυλάξεις σαν τα μάτια σου, και, δεύτερον, πως θα το διαβάσεις μόλις εγώ πεθάνω.

Εγώ ανατρίχιασα, γιατί ο μπαρμπα-Θωμάς μιλάει όλο για θάνατο. Το βιβλίο είναι χοντρό και χωρίς εικόνες, με κάτι γραμματάκια τσοσαδά. Είναι όμως δώρο απ' το φίλο μου, κι εγώ θα το φυλάξω σαν κάτι ακριβό. Την ώρα που έφευγα ο μπαρμπα-Θωμάς μού είπε σιγά, να μην τον ακούσουν οι άλλοι:

— Σήμερα, Στάθη, επιτέλεσες μια μεγάλη αποστολή. Να φυλάς το γαλάζιο τετραάδιο σαν τα μάτια σου. Αυτή είναι η διαθήκη μου.

Εγώ τότε είπα:

– Μπαρμπα-Θωμά, μήπως θα πρέπει να μιλήσετε μ' ένα δικηγόρο;

Εκείνος ταράχτηκε.

– Ούτε να το συζητάς, γιατί, αν μυριστούν οι συγγενείς μου κάτι τέτοιο, είναι ικανοί να με κλείσουν σε άσυλο για τρελούς ή σε κανένα γηροκομείο, όπου θα πεθάνω την άλλη κιόλας μέρα. Παιδί μου, ο πλούτος κι η εξουσία κάνουν τον άνθρωπο αδίσταχτο.

Αυτά είπε κατά λέξη ο μπαρμπα-Θωμάς, κι εγώ τρόμαξα.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Σήμερα η μητέρα μου με ρώτησε τι είναι αυτό το τετραδίο, και της είπα πως είναι του Λάκη· αλλά νομίζω ότι εκείνη το κατάλαβε ότι λέω ψέματα, γιατί έγινα κατακόκκινος. Πρέπει να βιαστώ να γράψω αυτά.

ΣΑΒΒΑΤΟ 5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΠΡΩΙ

Εύπνησα πολύ πρωί για να γράψω, γιατί χθες βράδυ δεν πρόλαβα. Ήρθε ξαφνικά στο δωμάτιό μου η μαμά, κι έσβησα το φως. Μ' αρέσει που έχω ένα μυστικό, αλλά πολύ θα ήθελα να το μοιραζόμουνα με κάποιον άλλο. Αν ζούσε ο μπαμπάς, σίγουρα θα το μοιραζόμουνα μαζί του. Η μαμά όμως είναι γυναίκα· τις γυναίκες δεν πρέπει να τις φορτώνουμε με πολλά μυστικά, γιατί δεν τ' αντέχουνε. Θα 'θελα να το μοιραστώ αυτό το μυστικό μου με το φίλο μου το Λάκη, που είναι ο καλύτερός μου φίλος. Θα πρέπει όμως να ρωτήσω τον μπαρμπα-Θωμά.

Ο καημένος ο μπαρμπα-Θωμάς... Πώς γέρασε! Χθες που

πήγα στον Πράσινο Πύργο τον βρήκα στο κρεβάτι και τα μάτια του ήταν κατακόκκινα. Τον ρώτησα αν είναι άρρωστος, αλλά μου είπε όχι. Εμένα όμως μου φάνηκε άρρωστος και του έφτιαξα ένα φασκόμηλο, κι εκείνος με φίλησε στο μέτωπο.

— Άσκημη η μοναξιά στα γεράματα, παιδί μου, μου είπε. Εσύ να μη μείνεις μόνος. Να παντρευτείς, να κάνεις παιδιά, εγγόνια.

Εγώ, ευτυχώς, έχω τη μαμά μου, κι έχω και το Λάκη, το φίλο μου.

Κι έχω και τον μπαρμπα-Θωμά...

ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Ο μπαρμπα-Θωμάς δέχτηκε αμέσως να μπάσουμε και το Λάκη στο μυστικό μας.

— Αφού είναι φίλος σου, Στάθη, θα 'ναι καλό παιδί σαν κι εσένα, μου είπε.

Κι ο Λάκης λέει ότι αυτή είναι πολύ σπουδαία ιστορία, ότι είναι μάλιστα σκάνδαλο. Ο Λάκης λέει συχνά τη λέξη «σκάνδαλο», γιατί ο πατέρας του είναι δημοσιογράφος και διαβάζει (ο Λάκης) πολλές εφημερίδες. Αποφασίσαμε να ζητήσουμε από τον πατέρα του Λάκη, που είναι δημοσιογράφος, να βάλει στην εφημερίδα αγγελία για τον Άρη.

ΤΡΙΤΗ 8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Σήμερα μπήκε στην εφημερίδα η αγγελία για τον Άρη και πήγαμε να τη δείξουμε στον μπαρμπα-Θωμά, αλλά είναι πολύ άρρωστος και καίει. Μου ζήτησε να του φέρω νερό κι εγώ του έφερα και ήθελα να τηλεφωνήσω στον κύ-

ριο Αντώνη, το γιατρό, που είναι καλός άνθρωπος και δε θα πει σε κανέναν τίποτα. Εκείνος έλεγε:

— Όχι, όχι, παιδάκι μου. Θα με κλείσουν σε ίδρυμα αν το μάθουν. Όχι, σε παρακαλώ.

Ο Λάκης λέει ότι πρέπει να το πω στη μητέρα μου για να τον πάμε σ' ένα γιατρό, γιατί μπορεί και να πεθάνει. Οχ Θεέ μου, τι να κάνω...

ΣΑΒΒΑΤΟ 12 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Λυπάμαι που δεν έχω καιρό να γράφω στο τετράδιο. Ο μπαρμπα-Θωμάς είναι πολύ άρρωστος. Ο κύριος Αντώνης, ο γιατρός, του έβαλε ένεση και του 'δωσε και φάρμακα, αλλά λέει πως, αν δεν πάει στο νοσοκομείο, θα πεθάνει. Εκείνος όμως δε θέλει, κι η μαμά πηγαίνει κάθε μέρα και του πάει σούπα. Αύριο ο πατέρας του Λάκη θα μας πάει εμένα και το Λάκη να ψάξουμε για τον Άρη, γιατί μια κυρία τηλεφώνησε πως είχε δει ένα σκυλί που του μοιάζει... Αχ, μακάρι να τον βρούμε για να ξαναγίνει καλά ο μπαρμπα-Θωμάς...

ΤΕΤΑΡΤΗ 17 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Η μαμά δε γύρισε ακόμη απ' το νοσοκομείο. Τον πήγαμε με το ζόρι χθες βράδυ, γιατί ήτανε χάλια. Τον Άρη δεν τον βρήκαμε, δυστυχώς. Όσο κι αν ψάξαμε. Είμαι τόσο κουρασμένος...

ΣΑΒΒΑΤΟ 19 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Δε χρειάζεται να γράφω πια, μια κι ο μπαρμπα-Θωμάς πέθανε. Είμαι τόσο λυπημένος. Δεν πρόκειται να πάω ποτέ, ποτέ πια στον Πράσινο Πύργο. Αντίο, μπαρμπα-Θωμά...

1

Aπ' τη στιγμή που μου 'δωσε ο γιος μου το τετράδιο του Στάθη, μου 'χει γίνει στενός κορσές:
— Μπαμπά, πώς σου φάνηκε το γαλάζιο τετράδιο; Το διάβασες;

Για να βρω λοιπόν την ησυχία μου, έκλεψα λίγο χρόνο και λέω ας ριξώ μια ματιά. Πού να φανταστώ πως εκείνη η ματιά θα μ' έφερνε ως εδώ! Τον περίφημο «Πράσινο Πύργο» τον ήξερα καλά, όπως και τον ιδιόρρυθμο ιδιοκτήτη του. Κάπου εκεί κοντά ήτανε το σπίτι που μεγάλωσα και πιτσιρικάδες, εγώ κι οι φίλοι μου, σκαρφαλώνουμε στο φράχτη για να σουφρώσουμε πράσινα αμύγδαλα την άνοιξη. Κι όταν έφτανε το καλοκαιράκι και κατηφορίζαμε ξυπόλυτοι για την καθημερινή μας βουτιά στη θάλασσα, παίρναμε άκρη άκρη το περιβόλι για να 'χουμε τη σκιά. Απ' τον καιρό όμως που μετακομίσαμε, κάπου στα δεκαπέντε μου, ο δρόμος μου σπάνια μ' έφερνε σ' εκείνες τις μεριές. Είχαν αρχίσει κιόλας να γκρεμίζουμε τα παλιά σ' όλο το

μήκος της παραλίας· δε μου 'κανε καρδιά να τα βλέπω.

Τότε που ο Λάκης μού ανέφερε την εξαφάνιση του σκυλιού του γερο-Θωμά μ' έπιασε μια νοσταλγία για τον καλό γέροντα των παιδικών μου χρόνων. Ειδοποίησα αμέσως την αστυνομία κι έβαλα κι αγγελία στην εφημερίδα με αμοιβή. Λέω, αν το ζώο έχει πατηθεί από αυτοκίνητο, θα το μάθουμε· εκτός κι αν πρόκειται για τίποτα διαρρηχτές που το ξεφορτώθηκαν για να κάνουν ανενόχλητοι τη δουλειά τους, έχοντας στο μάτι κάνα κομπόδεμα του γέρου. Πολλοί ηλικιωμένοι προτιμούν να φυλάνε τις οικονομίες τους στο σπίτι. Μια θεια του πατέρα μου είχε πεθάνει στην ψάθα και, καθώς ξεκαθαρίζανε τα κουρέλια της, βρισκάνε λεφτά χωμένα στα πιο απίθανα μέρη.

Διαβάζοντας όμως το τετράδιο του μικρού Στάθη, φίδια με ζώσανε. Μήπως η εξαφάνιση του σκυλιού είχε να κάνει μ' αυτούς τους συγγενείς που ο γερο-Θωμάς κατηγορούσε πως ήθελαν να τον βγάλουν απ' τη μέση; Εδώ πρόκειται για μια τεράστια περιουσία· ο καθένας θα έμπαινε σε πειρασμό. Αν όμως ο γέρος ήθελε να τη χαρίσει, γιατί δεν το 'κανε με νόμιμο τρόπο παρά κατέφυγε σε τέτοια παιδιάστικα καμώματα; Η λογική μου 'λεγε «κάτσε ήσυχα, Ανδρέα», ενώ ύπουλα με τσιγκλούσε η περιέργεια να σκαλίσω πιο βαθιά. Πρότεινα στο γιο μου να καλέσει το φίλο του για φαγητό την Κυριακή. Άλλο που δεν ήθελε! Κρεμάστηκε στο λαιμό μου απ' τη χαρά του.

Ήταν ένα απ' εκείνα τα γλυκά φθινοπωρινά πρωινά που λες να μην τελειώσουν ποτέ. Έτσι όπως καθόμασταν οι τρεις μας στη liaκάδα περιμένοντας την ώρα του φαγητού, γύρισα στο Στάθη:

—Για πες μου, Στάθη, πότε γνώρισες το γερο-Θωμά;

Ο μικρός, λες κι είχε αποστηθίσει την απάντηση, άρχισε μονορούφι:

— Πάνε σχεδόν τρία χρόνια, στις 11 Απριλίου, θυμάμαι, γιατί ήτανε τα γενέθλιά μου κι είχαμε συμφωνήσει με τη μαμά να με πάρει απ' το σχολείο για ν' αγοράσουμε την τούρτα, γιατί είχα καλέσει τους φίλους μου για τ' απόγευμα. Περίμενα έξω απ' το σχολείο. Όλα τα παιδιά είχανε φύγει, κι η μαμά δεν ερχότανε κι είχα τσαντιστεί. Έλεγα θ' αργήσουμε και πάει το πάρτι μου. Μπορεί να 'χα βάλει και τα κλάματα, γιατί ήμουνα πολύ μικρός, εννιά χρονών. Τότε πέρασε ο μπαρμπα-Θωμάς — έκανε βόλτα το σκύλο του, τον Άρη — και με ρώτησε γιατί είμαι μονάχος και κάθισε εκεί μαζί μου λέγοντάς μου ιστορίες για το περιβόλι του. Όταν ήρθε η μαμά, από ευγένεια τον κάλεσε στο πάρτι μου· κι εγώ είχα θυμώσει που τον κάλεσε η μαμά χωρίς να με ρωτήσει κι έλεγα μέσα μου τι δουλειά έχει ένας γέρος σ' ένα πάρτι παιδιών. Εκείνος όμως είπε αμέσως πως λυπάται, δεν μπορεί να 'ρθει στο πάρτι, αλλά μας έδωσε τη διεύθυνσή του και μας κάλεσε να πάμε την άλλη μέρα να μας φιλέψει μούσμουλα που ήτανε ώριμα. Εμένα μ' αρέσουνε πάρα πολύ τα μούσμουλα, έτσι, παρακάλεσα τη μαμά και πήγαμε την άλλη μέρα. Πήραμε μαζί μας και γλυκά απ' το πάρτι, γιατί η μαμά νόμισε πως είναι κανένας φτωχός. Όταν όμως κατάλαβε πως ο Πράσινος Πύργος ήτανε το σπίτι του, έμεινε άλαλη. Κι εγώ το ίδιο! Η μαμά λέει ότι κάνει πολλά εκατομμύρια. Εμένα όμως ο μπαρμπα-Θωμάς μού είχε πει ότι τότε που το 'χε αγοράσει ήτανε σχεδόν τζάμπα, γιατί δεν υπήρχαν σπίτια τριγύρω — ήταν εξοχή. Έτσι, το πήρε φτηνά.

Ο Στάθης σταμάτησε για να πάρει ανάσα.

- Κι έτσι, άρχισες να επισκέπτεσαι το γερο-Θωμά;
- Ο μπαρμπα-Θωμάς πρότεινε στη μαμά να πηγαίνω εκεί μετά το σχολείο, μέχρι που να σχολάσει απ' τη δουλειά της, για να μη μένω μόνος μου, κι εκείνη δέχτηκε αλλά αφού κάνω πρώτα τα μαθήματά μου.
- Κι έτσι, πήγαινες κάθε μέρα;
- Καμιά φορά και δυο φορές την ημέρα... Μου 'δινε και χαρτζιλίκι, γιατί τον βοήθαγα στις δουλειές. Δεν το 'κανα όμως γι' αυτό αλλά γιατί μ' άρεσε· κι ο μπαρμπα-Θωμάς ήταν ο καλύτερός μου φίλος, μαζί με το Λάκη βέβαια, κι έλεγε ωραίες ιστορίες – πράσινες ιστορίες τις έλεγε.
- Σου μίλαγε ο γερο-Θωμάς για τους συγγενείς του, αυτούς που αναφέρεις στο τετράδιο;
- Έλεγε πως είναι σπουδαία πρόσωπα και πως θέλουν να πάρουν τον Πράσινο Πύργο, να τον γκρεμίσουνε και τα δέντρα να τα ξεριζώσουνε...
- Κι αυτή η Μόνικα Ολιβιέ είναι συγγενής του;
- Ίσως και να 'ναι, κύριε Ανδρέα, τι να σας πω. Είναι Γαλλίδα.
- Εσύ την ξέρεις, τη γνώρισες;
- Τη Μόνικα; Πώς δεν την ξέρω! Αχ, κύριε Ανδρέα, τώρα που το αναφέρατε, η Μόνικα δεν ξέρει τίποτε για τον μπαρμπα-Θωμά, εννοώ που... πέθανε. Θα πρέπει να την ειδοποιήσουμε...
- Έχεις τη διεύθυνσή της;
- Όχι, αλλά θυμάμαι που είχε γράψει το τηλέφωνό της στην κουζίνα, στον Πράσινο Πύργο. Το 'χε γράψει μέσα στο ντουλάπι!
- Φαντάζομαι πως κάποιος θα την ειδοποιήσει, μιας κι ο γερο-Θωμάς την ήθελε κληρονόμο του.

— Όχι, κύριε Ανδρέα, κανέναν άλλον δεν ήξερε η Μόνικα. Πρέπει να την ειδοποιήσουμε... Πρέπει να μπω στο σπίτι να πάρω το τηλέφωνό της... Πόσο θα λυπηθεί για τον μπαρμπα-Θωμά!... Τον έλεγε παππού...

— Παππού; Μπας κι ήτανε, λοιπόν, παππούς της;

— Όχι, όχι, ο μπαρμπα-Θωμάς μου το είπε πολλές φορές πως δεν είχε ούτε παιδιά ούτε εγγόνια.

— Καλά, και το σπίτι τι γίνεται τώρα; Είναι κανείς εκεί;

— Δε νομίζω. Δεν έχω ξαναπάει εκεί απ' τη μέρα που... Από το μπαλκόνι μου το βλέπω. Είναι κατάκλειστο. Και τα δέντρα, τα λουλούδια του θα μαραθούνε· κανείς δεν τα φροντίζει... Ο Στάθης στύλωσε τα μάτια του βουρκομένα πάνω μου. Σας παρακαλώ, κύριε Ανδρέα, είτε, βοηθήστε μας να πραγματοποιήσουμε την τελευταία επιθυμία του μπαρμπα-Θωμά.

Έχουν έναν τρόπο τα παιδιά να στοχεύουν κατευθείαν στο ψαχνό. Μέσα σ' εκείνο το βλέμμα διέκρινα τον πόνο του μικρού άντρα για το χαμένο του φίλο αλλά και το παράπονο του αγοριού που του λείπει το στήριγμα του πατέρα. Ο γιος μου με κοιτούσε κι εκείνος κατάματα περιμένοντας από μένα το θαύμα. Ευτυχώς, η Χριστίνα απ' την κουζίνα σταμάτησε εγκαίρως τη συναισθηματική μου κατάρρευση.

— Ανδρέα, παιδιά, το φαγητό είναι έτοιμο!

Το 'νωθα όμως το δημοσιογραφικό φιτίλι πως είχε ήδη ανάψει μέσα μου. Όσο τρώγαμε, πήρα μερικές ακόμη πληροφορίες για το γερο-Θωμά και τον Πράσινο Πύργο του κι αμέσως μετά το φαγητό έμπασα τα παιδιά στ' αμάξι, δήθεν για μια βόλτα πριν αφήσουμε το Στάθη στο σπίτι του. Η Χριστίνα είχε κάτι γραπτά να διορθώσει και δε

μας ακολούθησε. Τράβηξα προς το κέντρο της πόλης. Ο ίσκιος των πολυκατοικιών έπεφτε απειλητικός στους έρημους δρόμους. Έδειξα στα παιδιά το σημείο που ήτανε κάποτε το σπίτι μου, με το γιασεμί στη μια μεριά, τ' αγιόκλημα στην άλλη, πίσω το περιβολάκι μια σταλιά, η μερσινιά, η νεραντζιά και το τεράστιο γέρικο πεύκο. Τι παιχνίδια δεν παίζαμε στη σκιά εκείνου του πεύκου! Παιχνίδια αυτοσχέδια που δε χρειαζόνταν έξοδα — τότε ήταν φτώχειες, τα έπαθλά μας άδεια κουτιά από τσιγάρα, σπιρτόκουτα, πώματα από μπουκάλια, βότσαλα γλυμμένα απ' το κύμα... Κι όμως, παίζαμε με την ψυχή μας και τ' απόβραδο, μούσκεμα στον ιδρώτα, φτύναμε στις χούφτες να καθαρίσουμε τα γρατσουνισμένα και γεμάτα χώματα γόνατα προτού μπούμε στο σπίτι κι αρχίσουν οι κατσάδες της μητέρας...

Τώρα πάνε όλα. Ούτε σπίτι, ούτε αυλή, ούτε πεύκο... Εμείς μέναμε με νοίκι, οι ιδιοκτήτες τα πούλησαν εδώ και χρόνια, τη θέση τους πήρανε τόνοι από μπετόν. Η πόλη τότε ήτανε μια μπουκιά· την περπατούσες ολόκληρη. Δεν είχα ούτε ποδήλατο ακόμη· με τα πόδια πήγαινα στο σχολείο ή στην αγορά για θελήματα της μάνας: φρέσκο ψωμί απ' το φούρνο του κυρ Κωσταντή στη γωνία (αχ πώς μοσκοβόλαγε ζεστό ζεστό, που δεν άντεχα, καταβρόχθιζα το μισό καρβέλι μέχρι να πάω σπίτι), γάλα και γιαούρτι απ' το γαλατάδικο του Αχμέτη, φρούτα απ' το μανάβικο του κυρ Σωκράτη. Δίπλα ήταν το ραφτάδικο του θείου Αριστοτέλη, το τσαγκαράδικο του κυρ Βασίλη, το καπελάδικο της κυρίας Φωφώς, της προσφυγούλας... Πάνε όλοι. Άλλος πεθαμένος, άλλος σε γηροκομείο... Τώρα όλο το τετράγωνο έχει μετατραπεί σε μια τεράστια τιμεντένια οικοδομή με

γραφεία και ιατρεία και στο ισόγειό της απλώνεται μια υπεραγορά με όλα βέβαια τα χρειαζούμενα, αλλά χωρίς τις γνωστές ευωδιές. Στους δρόμους πήχτρα τα παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Ποιος περπατάει τώρα πια; Μα μήπως υπάρχουν και πεζοδρόμια για να περπατήσει κανείς;

Φτάσαμε στον Πράσινο Πύργο. Μια όαση μέσα σ' εκείνο το τσιμεντομάνι. Σταμάτησα το αμάξι. Στο δρόμο ούτε ψυχή. Τα κελαδήματα των πουλιών ένα ευχάριστο ξάφνιασμα, λες κι όλα τα φτερωτά της πόλης είχανε βρει καταφύγιο σ' αυτό το περιβόλι. Ο Στάθης έτρεξε στην καγκελόπορτα, σήκωσε μια πλάκα από τη γωνίτσα κι έβγαλε ένα κλειδί.

— Το κλειδί είναι ακόμη εδώ, είπε. Ο καημένος ο μπαρμπα-Θωμάς μού το άφηνε για να μπαίνω όταν δεν ήταν σπίτι.

Έβαλε το κλειδί στην κλειδαριά κι άνοιξε. Μπήκε στον κήπο, και πίσω του ο Λάκης. Τους ακολούθησα ξέροντας πως κάνουμε κάτι παράνομο.

— Τα λουλούδια πεθαίνουν της δίψας, έκανε ο Στάθης. Πώς δε σκέφτηκα τόσες μέρες... Να εδώ υπάρχει ένα λάστιχο. Πήρε το λάστιχο κι άρχισε να ποτίζει. Κοιτάζτε τα χρυσάνθεμα. Δεν είναι όμορφα; Δέκα διαφορετικά είδη. Ο μπαρμπα-Θωμάς λέει... έλεγε πως είναι λουλούδια βασιλικά. Αντέχουν στο βάζο ίσαμε ένα μήνα.

Κυκλοφορούσε με άνεση, λες κι ήταν δικός του ο κήπος, δικό του κάθε φυτό. Προχωρούσαμε αργά προς το σπίτι. Πίσω από την πρασιά με τα χρυσάνθεμα τα δέντρα όλο και πύκνωναν. Όλων των λογιών δέντρα, περιποιημένα, γεμάτα καρπούς.

— Και τα φρόντιζε όλ' αυτά ο γερο-Θωμάς; Μου φαί-

νεται πως στο τετράδιό σου μιλάγες για κάποιον κηπουρό...

— Ο κυρ Γιάννης. Ερχότανε μονάχα για τις βαριές δουλειές — σκαλίσματα, κλαδέματα, κόψιμο φρούτων. Το πότισμα το 'κανε ο μπαρμπα-Θωμάς. Είχε εγκαταστήσει ολόκληρο σύστημα. Να, για δέστε αυτά τα σωληνάκια. Τα δέντρα ποτίζονται αυτόματα και μάλιστα από δική του διάτρηση· δεν επιβαρύνουν την υδατοπρομήθεια της πόλης, όπως έλεγε.

— Ο κυρ Γιάννης είπες...

— Ναι, ο κηπουρός. Ερχόταν απ' το χωριό του. Κάποτε έμενε δυο τρεις μέρες, μέχρι να τελειώσει τη δουλειά του. Κάτω στο υπόγειο είχε το κρεβάτι του. Όταν ήτανε καιρός συγκομιδής, έπαιρνε τα φρούτα ή τα λουλούδια για πούλημα στην αγορά. Θυμάμαι μια φορά που τον μάλωσε ο μπαρμπα-Θωμάς, γιατί δεν είχε πιάσει καλή τιμή για τα σύκα. «Τέτοια σύκα μέλι, χωρίς ψέκασμα με δηλητήρια, χωρίς ούτε ένα σκουλήκι... Να 'μωνα εγώ πιο νέος, θα σου 'δειχνα εγώ!... Όλο το κέρδος το θέλουν οι έμποροι...» έλεγε και ξανάλεγε.

Ο Λάκης πήρε ένα δεύτερο λάστιχο κι άρχισε να ποτίζει κι εκείνος. Ένιωθα αμήχανα. Τι θέση έχουμε εδώ, σ' αυτόν τον ξένο κήπο; Αν μας δει κανένα μάτι...

— Τα φυτά πονάνε κι αυτά. Το ξέρεις, Λάκη; Ο μπαρμπα-Θωμάς είχε γίνει θηρίο μια φορά που κάτι εργάτες τρουπάγανε με καρφιά ένα δέντρο. «Σαν το Χριστό το καρφώσανε το κακόμοιρο. Μόνο και μόνο για να βάλουν μια λάμπα, έλεγε. Ας πάρουνε στύλους, άψυχα ξύλα. Πώς μπορούν να πληγώνουνε ένα ζωντανό δέντρο;» Μιλούσε στα φυτά, κύριε Ανδρέα. Το πιστεύετε; Στα λουλούδια κυ-

ρίως, γιατί είναι πιο ευαίσθητα, έλεγε, και μαραζώνουνε στη μοναξιά. «Ποτέ μη βάζεις ένα φυτό μονάχο σε μια γωνιά. Νιώθει τιμωρημένο. Πρέπει να 'χει κι άλλα κοντά του, ν' ακουμπάνε, να χαϊδεύονται, να κουβεντιάζουνε» μου 'λεγε. Κι άλλοτε πάλι: «Στάθη, όλοι μπορεί να σε απογοητεύσουν κάποτε, τα φυτά όμως ποτέ!». Τα δέντρα τ' αγκάλιαζε γύρω γύρω στον κορμό τους, όχι μονάχα για να τους δείξει την αγάπη του, αλλά για να πάρει κιόλας δύναμη απ' αυτά. Έλεγε πως η ενέργεια που έπαιρνε από τα δέντρα του τον κρατούσε γερό τόσα χρόνια. Αχ, αν δεν έχανε το σκυλί του, θα ζούσε ακόμη ο φουκαράς...

Ενώ μίλαγε ο Στάθης, συνέχιζε το πότισμα. Είχαμε φτάσει στο λαχανόκηπο ακριβώς δίπλα απ' το σπίτι. Αγγουριές, πιπεριές, ντομάτες, φασολάκια, λάχανα, καλαμπόκι, απ' όλα είχε, σε κανονικές σειρές. Μερικά είχανε λυγίσει το μίσχο τους μαραμένα.

— Έλα, Λάκη, πάρε δροσερό αγγουράκι, του είπε. Και καλαμπόκι να το ψήσεις στη θράκα. Ποιος θα τα μαζέψει; Θα ξεραθούνε...

— Μα είναι δυνατόν να μην υπάρχει κάποιος που φροντίζει το σπίτι, τον κήπο; αναρωτήθηκα εγώ.

— Ο μπαρμπα-Θωμάς δεν έχει κανέναν, κύριε Ανδρέα, σας το 'πα!

Έφερα βόλτα γύρω γύρω το σπίτι. Ένα στιβαρό δίπλοτο αρχοντικό που του πάει γάντι το όνομα Πράσινος Πύργος, καθώς είναι σχεδόν καλυμμένο απ' τον κισσό. Όπου φαίνεται η πέτρα, είναι καλά δουλεμένη, πελεκητή σιδερόπετρα, φερόμενη από κάποιο ποτάμι. Ο πατέρας μου, που ήταν περίφημος κτίστης στα νιάτα του προτού ασχοληθεί με τις εργολαβίες, έλεγε πως αυτές οι πέτρες είναι αιώνιες και

πως μ' αυτές οι αρχαίοι έφτιαχναν τα κάστρα τους για ν' αντέχουνε στις επιδρομές. Οι πόρτες και τα παράθυρα όλα βαμμένα πράσινα. Πρόσεξα πως ένα απ' τα παράθυρα του πάνω πατώματος ήταν μισάνοιχτο. Ξέροντας πολύ καλά πως αυτό που έκανα δεν ήταν σωστό, είπα:

—Στάθη, για δεσ: εκείνο εκεί το παράθυρο είναι ανοιχτό. Θα μπορούσες, μια κι έχεις το ελεύθερο στο σπίτι, να μπεις να πάρεις τον αριθμό του τηλεφώνου που έλεγες...

Ο Στάθης δίστασε λίγο κι αμέσως μετά σκαρφάλωσε στον κισσό. Σε λίγα λεπτά άνοιγε την πόρτα της κουζίνας.

—Δεν έρχεστε κι εσείς, κύριε Ανδρέα; Θα νιώθω πιο άνετα...

Ξέρω πως τα σπίτια των ανθρώπων που δεν έχουν άμεσους κληρονόμους σφραγίζονται μετά το θάνατό τους και δεν επιτρέπεται η είσοδος, ωστόσο τακτοποιηθούν τα περιουσιακά. Η περιέργεια όμως είναι σαράκι που δεν ξεχωρίζει μικρούς ή μεγάλους, γνωστικούς ή χαζούς. Μπήκαμε σε μια κουζίνα ασυνήθιστα ευρύχωρη. Ο Στάθης, συγκινημένος, άγγιξε τις καρέκλες, το τραπέζι, τα διάφορα πράγματα στους πάγκους. Η γούρνα από παλιό μωσαϊκό, τα ράφια ξύλινα, παμπάλαια αλλά πεντακάθαρα. Όλα σιγουρισμένα, λες κι ο νοικοκύρης βγήκε για ψώνια κι όπου να 'ναι θα 'ρθει. Ούτε ένα βρόμικο ποτήρι στο νεροχύτη, ούτε ένα ψίχουλο στο τραπέζι ή στο πάτωμα.

—Αυτή ήταν η καρέκλα του μπαρμπα-Θωμά. Εδώ καθόμουνα εγώ, όταν με κρατούσε για φαγητό, κι εκεί απέναντι ο κυρ Γιάννης. Στο άλλο κάθισμα η κυρία Ελένη, κάθε Τετάρτη. Όταν ήρθε η Μόνικα, η θέση της ήτανε απέναντί του. Να, σ' αυτό εδώ το ντουλάπι είχε γράψει το τηλέφωνό της που σας έλεγα.